

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна

к.е.н. Демченко Т.А., к.е.н. Четртько Л.А., к.п.н. Чирва Г.М.

Історичний аспект формування позичкового капіталу та утворення акціонерних компаній

Ключові слова: капітал; акціонерне товариство; господарська діяльність

Питання створення та функціонування капіталу акціонерного товариства розглядалися в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних учених. Зокрема проблеми капіталу акціонерного товариства відображені у працях А. Сміта, Ван Хорна Дж.К., К. Друрі. Більш широко акціонерні відносини досліджуються у роботах Л. Бернштейна, Д. Діксона, Б.Карлофа, Б. Коласа, Д. Хансена.

Рудольф Гільфердинг (20 ст.) у своїй праці «Фінансовий капітал» акцентував свою увагу на злитті позичкового капіталу з промисловим [4, с.201]. Фінансовий капітал автор визначає як «капітал, що знаходиться в розпорядженні банків і використовується промисловцями» [4, с.202]. Отже, Р. Гільфердинг на перше місце ставить концентрацію у сфері обігу.

У праці «Фінансовий капітал» Р. Гільфердинг говорить про можливість пом'якшення криз завдяки росту розмірів підприємств, розширенню сфери кредиту [4, с.203].

В свою чергу Карл Реннер (20ст, відомий угорський політичний діяч, після 2-ї світової війни канцлер, а потім президент Угорської республіки)у своїй «теорії інтеграції капіталу» доказує необхідність об'єднання промислового, торгівельного і банківського капіталу, при цьому центром такого об'єднання виступає банк [4, с.211].

Історичний аспект формування позичкового капіталу та утворення акціонерних компаній / Т.А. Демченко, Четртько Л.А., Чирва Г.М.// Materialy XIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, «Wykształcenie i nauka bez granic -2017», Volume 6 Przemysł: Nauka i studia – С. 15-18.

Відповідно, на його думку, така концентрація в майбутньому повинна проявитись в «організації світового ринку» і «регулюванні всього обігу світового господарства» [4, с.211]. Крім того, автор заявляє при цьому, що «хід розвитку капіталу приводить автоматично до соціалізації» економічного життя [4, с.211].

Для цього пропонується в його теорії верствам службовців передавати деякі функції капіталу, а робітникам надавати спадок [4, с.211]. Іншими словами, соціалізація суспільства може відбуватись через обіг і перерозподіл виробничих сил [4, с.210].

Становлення і розвиток національної економіки України неможливий без детального аналізу історичного аспекту виникнення і прояву фінансових та економічних відносин, що утворювалися, існували та розвивалися паралельно з формуванням історичного укладу держави.

Актуальним є врахування дослідження практики господарювання, основних підходів до результатів історичного розвитку економічної науки.

Значний вплив на формування економічних відносин в Україні зробили існуючі в різні часи різноманітні течії іноземних вчених та досвід зарубіжних країн у становленні національної економіки.

В. Каразін (19 ст., відомий вчений, громадський діяч, який заснував у свій час Харківський університет), активно виступав за подолання економічної відсталості України у складі тогочасної Росії. Його пропозиції стосувались ряду важливих соціально-економічних питань. Наприклад, ліквідації панщини та заміни її грошовою рентою [4, с.54].

Будучи прихильником державних реформ, він пропонував прогресивні заходи щодо зміни економічного та соціального устрою в країні. Крім того, наполягав на прийнятті законів, які б відстоювали економічні інтереси підприємців та купців, активно впливали б на розвиток промисловості.

Історичний аспект формування позичкового капіталу та утворення акціонерних компаній / Т.А. Демченко, Четврто Л.А., Чирва Г.М.// Materialy XIII Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, «Wykształcenie i nauka bez granic -2017», Volume 6 Przemysł: Nauka i studia – С. 15-18.

На думку вченого, значний економічний розвиток вітчизняної промисловості насамперед залежить від стану фінансової системи в державі. Адже збільшення державних боргів стимулює знецінення власної грошової одиниці, що призводить до занепаду усіх галузей господарства, зокрема: промислових [4, с.56].

А тому В. Каразін пропонував прийняття ряду реформ, які б забезпечили підвищення курсу карбованця (тогочасної грошової одиниці на території України), зміцнення фінансової системи та зростання потужності промислових підприємств, як наслідок даних реформ [4, с.56].

Основним наголосом в працях В. Каразіна було те, що кращим сценарієм для розвитку підприємництва на Україні є їх рух по шляху, яким розвивались підприємства в Європі, а саме за рахунок приватної власності. Тому він виставляв акцент саме на приватновласницькі підприємства, при цьому звертав увагу на розвиток саме такої форми підприємства, як акціонерне товариство [4, с.56].

Так, у 50-60- х рр. 19 століття М. Бунге (вчений-економіст) виступав за інтенсивний розвиток на території України промисловості на засадах капіталістичного устрою. Особливу увагу М. Бунге приділяв розвитку промислових підприємств, що були засновані на акціях [4, с.68].

На його думку, позитивним моментом в Західних європейських країнах була «концентрація й централізація промисловості та кредитних установ» [4, с.68].

Крім того, головним аспектом М. Бунге визначає «свободу розвитку промисловості», а саме розвитку акціонерних компаній, як уособлення приватної власності, діють в інтересах як особи так і в інтересах суспільства [4, с.68].

Видатний український вчений І. Вернадський (професор Київського університету) в середині 19 століття активно виступав за невтручання держави

Історичний аспект формування позичкового капіталу та утворення акціонерних компаній / Т.А. Демченко, Чвортко Л.А., Чирва Г.М.// Materialy XIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, «Wykształcenie i nauka bez granic -2017», Volume 6 Przemysł: Nauka i studia – С. 15-18.

в її економічне життя щодо приватної власності, вільної конкуренції [4, с.69]. Висловлював думку про перевагу великої промисловості над дрібною.

Значну увагу І.Вернадським приділено капіталу, який, на його думку, об'єднує сили і уможливорює розподіл праці, при цьому виступаючи основною мірою для прибуткового виробництва [4, с.69-70].

В цей час в Україні діяли так звані громади, які приділяли значну увагу на дослідження та вивчення української культури, мови, літератури, основ економічного життя. У 1861-62 рр. видавався журнал «Основа», метою якого було саме висвітлення даних питань [4, с.73].

У сфері економічних питань в журналі приділялась особлива увага економічним реформам, відносинам між поміщиками та селянами, проблемам промисловців, організації банків, розвитку різних галузей виробництва, а також організації акціонерних компаній [4, с.75].

На сторінках газети «Киевского телеграфа», яка почала видаватись з 1859 року в Україні, широко розглядались питання, присвячені таким новим формам організації виробництва як акціонерним компаніям та їх впливу на стан в країні робітництва і селянства.

Захищаючи в газеті мілкого виробника, пропонувалось зберегти дрібне господарство, об'єднавши його з «монополією у промисловості» [4, с.79].

На початку 20 століття в Україні швидкими темпами розвивалися цукрова, гірничодобувна та певні галузі металургійної промисловості, виробництво сільськогосподарських машин, а також відмічається зростання залізничних шляхів, при цьому відбувалася подальша капіталізація сільського господарства [4, с.114].

Проблемам виникнення та раціонального використання позичкового капіталу, як показують дослідження, завжди приділялась значна увага. Не залишається і поза увагою причини утворення акціонерних підприємств.

Література:

1. Ван Хорн Дж.К. Основы управления финансами / Дж.К. Ван Хорн; [пер. с англ.]. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 799 с.: ил.
2. Історія економічної думки України/ З.Х. Васильєва, Л.П. Горкіна, Н.А. Петровська – К.: Либідь, 1993. – 272с.
3. Карлоф Б. Деловая стратегия / Б.Карлоф [пер. с англ.]. – М.: Экономика, 1991. – 238с.
4. Смит М.Н. Очерки истории буржуазной политической экономии (Середина 19–сер. 20 вв.)/ М.Н. Смит – М., Соцэкгиз, 1961. – 296с.
5. Швець Т.Г. Теорія бухгалтерського обліку [2-ге вид. перероб. і доп.]/ Т.Г. Швець – К.: Знання, 2006. – 525с.
6. Alfred Marshall, Principles of economics, p.410

Історичний аспект формування позичкового капіталу та утворення акціонерних компаній / Т.А. Демченко, Чвертко Л.А., Чирва Г.М.// Materialy XIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, «Wykształcenie i nauka bez granic -2017», Volume 6 Przemysł: Nauka i studia – С. 15-18.